

Караїм О.А.
Волинський національний університет
імені Лесі Українки

РОЛЬ ТА ЗНАЧЕННЯ ЛАНДШАФТНОГО УПРАВЛІННЯ В СИСТЕМІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕКОЛОГІЧНОЇ БЕЗПЕКИ

Досягнення перспектив сталого розвитку України, з урахуванням економічних проблем, передбачає забезпечення екологічної безпеки, збереження, невиснажливе використання і відтворення ландшафтів. Запорукою вирішення поставлених цілей виступає ландшафтне управління.

Фундаментальною базою даного дослідження є праці таких науковців, як О.Ф. Балацький, М.Д. Гродзинський [2], В.М. Гуцуляк, Л.Г. Мельник, В.С. Кравців, Н.В. Павліха, В.І. Павлов, О.Г. Топчієв та інші.

Ландшафтний потенціал виступає важливим фактором соціально-економічного піднесення. Від його спадщини залежить господарське забезпечення країни та її регіонів. Сучасний розвиток України повинен поєднувати як економічні, так і екологічні чинники. Важливим у цьому питанні виступає впровадження досвіду розвиненіших країн. Практичні результати суттєвої зміни стратегічних підходів до виваженого використання ландшафтного потенціалу демонструє Європа, реалізуючи Всеєвропейську стратегію збереження ландшафтного і біотичного різноманіття, яка була прийнята на конференції “Довкілля для Європи” (Софія, 1995), що заклала початок нових стосунків у загальноєвропейському природоохоронному співробітництві [1].

Актуальною сьогодні є концепція оптимальної організації території, наукові розробки положень якої розпочались в Європі з 60-х років в контексті ландшафтно-екологічних досліджень. Це були “ландшафтні плани” у ФРН, “ландшафтно-екологічні плани” у Чехословаччині, “територіальні комплексні схеми охорони природи” в СРСР. На них ґрунтувалось оптимальне розміщення різних функціональних зон, найприємливіша локалізація різного роду угідь, схеми охорони природи як обов'язкові при плануванні соціально-економічного розвитку регіону.

У вересні 2005 р. Україна ратифікувала Європейську ландшафтну конвенцію. Впровадження її положень потребує чіткого законодавства, зокрема на даному етапі не має повного відображення проблематика управління ландшафтным потенціалом природоохоронних територій. Не опрацьовані такі питання, як понятійний апарат, типізація та класифікація ландшафтів, зміст та принципи ландшафтної політики. Не розкриті особливості обліку ландшафтів. Відсутні методологія, система показників та нормативів, які необхідні для здійснення оцінки ландшафтного потенціалу. Немає визначення прав та обов'язків фізичних та юридичних осіб, які є суб'єктами природокористування, по відношенню до ландшафтів.

Для реалізації стратегічних цілей в Україні, першочерговою необхідною є розробка та впровадження дієвого механізму управління ландшафтами, яке здійснюватиметься методами характерними для управління в цілому, а саме, реалізацією функцій планування, організації, мотивації та контролю. У той же час ландшафтному управлінню властиві свої особливості, оскільки кожен ландшафт є індивідуальним, а кожна ландшафтна система володіє своїм ландшафтным потенціалом. Принцип ландшафтного управління враховує усі складові ландшафтної політики, а саме економічну, соціальну, екологічну, демографічну, науково-технічну, регіональну, національну, міждержавну.

До основних завдань ландшафтного управління входить збереження, відтворення та охорона ландшафту. Збереження ландшафту – це забезпечення цілісності ландшафтів та екосистем, їх відновлюваності і сталого розвитку. Відтворення комплексного розвитку ландшафтів забезпечує відтворення природних ресурсів, а також відновлення порушених (деградованих) екосистем до природного стану. Охорона ландшафту [3] включає систему заходів (адміністративно-правових, економічних, технічних, просвітницьких і пропагандистських), націлених на збереження можливості виконання ландшафтом основних соціально-економічних функцій, а також функцій відтворення ресурсів і формування сприятливого для біоти та людини середовища. Впровадження дієвого механізму управління ландшафтами сприятиме переведенню природокористування на засади збалансованого розвитку, відновленню порушених ландшафтів, ощадливому використанню ландшафтного потенціалу, збереженню біо- та ландшафтного різноманіття, створенню сприятливих умов для життєдіяльності населення та забезпеченню екологічної безпеки в цілому.

1. Всеєвропейська стратегія збереження біологічного та ландшафтного різноманіття. – К.: Авалон, 1998. – 52 с.
2. Гродзинський М.Д. Основи ландшафтної екології: Підручник / М.Д. Гродзинський - К.: “Либідь”, 1993. - 224 с.
3. Проект закону України про ландшафти [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://gska2.rada.gov.ua/pls/zweb_n/webproc4_1?pf3511=36258